

**VIONA-OPROEP VOOR EEN STUDIEOPDRACHT
03/11/2016**

Wijzigingen in jobs, vacatures en vaardigheden

1. Kenmerken van het onderzoek

VIONA-luik: Beleidsuitdaging

Onderzoeksdoeleinde: Beschrijvend

Gewenste methodologie: Kwalitatief

Soort opdracht: Studie

2. Probleemstelling

Beleidscontext

Tal van uitdagingen komen in pijlsnel tempo af op onze economie en arbeidsmarkt. Door de toegenomen technologisering en informatisering, maar ook door grote maatschappelijke uitdagingen maakt de relatief statische “industriële” samenleving plaats voor een dynamische kenniseconomie. De aandacht komt te liggen bij het ontwikkelen (van onder meer soft skills) en het circuleren van kennis.

Deze economische transformatie betekent vaak ook een verandering op vlak van jobs en vaardigheden.

Zo ontstaan er nieuwe beroepen of wijzigen bestaande beroepen onder invloed van regelgeving, producten en diensten, productieprocessen, innovatie,... “De OESO stelt (in de Employment Outlook 2016) dat in het verleden slechts weinig beroepen verdwenen zijn, maar vooral een wijzigende taakinfilling kenden. Zij schatten dan ook dat slechts 8% van de Vlaamse jobs volledig geautomatiseerd kunnen worden, maar dat 29% van onze jobs grondig kunnen veranderen.”

Ook de vaardigheden die nodig zijn zullen ingrijpend veranderen. Het World Economic Forum gaat ervan uit dat 1/3de van de benodigde vaardigheden in de jobs van de toekomst nog onbekend zijn (Future of Jobs Survey, World Economic Forum). De beschikbaarheid van de nodige competenties en vaardigheden en voldoende gekwalificeerde en wendbare werknemers kan een sterke katalysator zijn voor onze economie. Anderzijds blijkt uit het meest recente Europese bedrijfsonderzoek (Cedefop,2015) dat nagenoeg 60% van de Belgische ondernemingen verklaart moeilijkheden te hebben met het vinden van personeel dat over de vereiste vaardigheden beschikt. Belgische werkgevers behoren tot degenen die het vaakst melding maken van een tekort aan vaardigheden als grootste uitdaging bij het opvullen van vacatures.

De nood om evoluties in competentienoden en vaardigheden in te schatten is dus hoger dan ooit.

Het recente jobverlies aan de ene kant als gevolg van herstructurering en collectief ontslag en de versnelling in de vacaturemarkt aan de andere kant zijn een directe aanleiding om bijkomend onderzoek te voeren naar de bewegingen aan de vraagzijde van de arbeidsmarkt, met focus op de wijzigingen in jobs en competenties die zich vandaag reeds voltrekken.

Korte stand van zaken in verband met de aanwezige kennis

Er is heel wat internationaal onderzoek naar de thematiek. We verwijzen onder meer naar onderzoek van de OESO (o.a. *21st Century Skills And Competences For New Millennium Learners In OECD Countries*), CEDEFOP en de Europese Commissie (o.a. via de *European skills and jobs survey* en via de tender *Real-time Labour Market information on Skill Requirements*).

In het verleden waren er ook enkele Vlaamse prospectieve studies (*Vlaams arbeidsmarktonderzoek voor de toekomst, sectorale Vlaamstudies die de impact voor diverse sectoren nagaan, ..*). Ook het steunpunt Werk zet in op de monitoring van beroepen, kraptes en vacatures (<http://www.steunpuntwerk.be/node/3136>). En ook de VDAB doet aan vacature-analyse en analyse van knelpuntberoepen (<https://www.vdab.be/trends/vacatureanalyse.shtml>). Ook Manpower doet herhaaldelijk peilingen naar de mate waarin bedrijven moeilijkheden ondervinden om vacatures in te vullen.

In het kader van het VIONA programma start ook een leerstoel die de verschuivingen in de banenstructuur kwantitatief in kaart brengt (jobcreatie- en destructie, in- en uitstroom op ondernemingsniveau,...). Recent bracht de Hoge Raad voor de werkgelegenheid de hoogtechnologische activiteiten en de impact van de digitalisering in kaart (<http://www.werk.belgie.be/publicationDefault.aspx?id=45084>).

Hoe vult het voorgestelde onderzoek de bestaande kennis aan?

Hoger geschetst onderzoek focust zich vaak op beroepen, terwijl net de wijzigingen in jobs (en daarbij horende vaardigheden en profielen) buiten beeld blijven. Veel onderzoek is ook prospectief terwijl het ons aan inzichten ontbreekt over de actuele ontwikkelingen. Inhoudelijke vacature-analyse is een leemte in de bestaande kennis op Vlaams niveau.

Het onderzoek vult de bestaande kennis aan door voor de Vlaamse vacature- en competentie markt een **kwantitatieve doorlichting te maken van de actuele wijzigingen in jobs, vacatures en vaardigheden** die we vandaag reeds vaststellen.

Een beter inzicht in de vraagzijde van de arbeidsmarkt en de vacaturemarkt in Vlaanderen kan ook bijdragen tot eventuele bijstellingen in het opleidings- en werkgelegenheidsbeleid. Continue detectie van verschuivingen in beroepen en jobprofielen zal ons ook toelaten zeer snel veranderingen op de arbeidsmarkt te capteren en om van Competent een levende standaard te maken

3. Onderzoeksvragen

In dit onderzoek willen we zicht krijgen op de (kwalitatieve) wijzigingen in jobs en vaardigheden die gevraagd worden op de Vlaamse arbeidsmarkt

- Welke wijzigingen zien we in de vacatures/op de vacaturemarkt?
- Welke wijzigingen zien we in competentievereisten?
- Welke wijzigingen zien we in job- en functieomschrijvingen?

We vragen een kwalitatieve aanpak (bij voorkeur content- en vrije tekstanalyse, waar nodig gecombineerd met focusgroepen en panelgesprekken in functie van interpretatie) om deze wijzigingen optimaal in kaart te brengen.

In tweede instantie vragen we een reflectie vanuit deze (clusters van) vaststellingen naar de wereld van werk en opleiding op vlak van vereiste methodieken voor detectie en opvolging, (bijstellingen in) opleidingsprogramma's, beleidsaanbevelingen, ...

Intekenaars kunnen gebruik maken van de vacaturebank van de VDAB maar het is de bedoeling dat de hele vacaturemarkt (en niet exclusief de VDAB-vacatures) in beeld komt.

4. Timing

Projectvoorstellen moeten uiterlijk op woensdag 23 november 2016 om 14u worden ingediend.

De Stuurgroep VIONA zal begin december een advies formuleren over het te gunnen project aan de Vlaamse Minister bevoegd voor Werk.

De projectindieners zullen in de loop van de maand december worden geïnformeerd over de beslissing van de minister.

Het project dient nog in 2016 op te starten. Uiterlijk tegen 31 december 2017 dient het definitieve eindrapport aan de opdrachtgever te worden bezorgd.

5. Kandidaatstelling

Projectvoorstellen bevatten een inhoudelijk en een financieel onderdeel en beantwoorden aan de richtlijnen die u in bijlagen bij de oproep vindt. In die bijlagen vindt u tevens informatie over de selectiecriteria en -procedure en over de financiële en administratieve opvolging van het project.

6. Informatie

Informatie over deze opdracht kan u krijgen bij de heer Willem De Klerck, Departement Werk en Sociale Economie (02/553 43 80, willem.deklerck@wse.vlaanderen.be).

Bijlage 1 bij VIONA-projectoproepen voor studieopdrachten Situering en gunningsprocedure

1. Het VIONA-arbeidsmarktonderzoeksprogramma

Het initieel opzet en doel van VIONA (Vlaams Interuniversitair Onderzoeksnetwerk Arbeidsmarkt-rapportering) werd destijds binnen het VESOC en in het kader van de Vlaamse werkgelegenheidsconferentie in het protocol van 17 maart 1993 als volgt vastgelegd:

- Het verwerven van wetenschappelijke betrouwbare kennis over de ontwikkelingen op de arbeidsmarkt opdat men verantwoorde beleidskeuzes kan maken (vaststellen, registreren en onderzoeken van de ontwikkelingen op de Vlaamse arbeidsmarkt teneinde het arbeidsmarktbeleid in Vlaanderen de nodige wetenschappelijke ondersteuning aan te bieden).
- Een impuls geven aan wetenschappelijk onderzoek (komen tot een geïntegreerde en gecoördineerde aanpak van het beleidsgericht wetenschappelijk onderzoek op het domein van de arbeidsmarkt).

Naar aanleiding van een nieuwe oproep voor het Steunpunt Werk in 2015, de nieuwe bevoegdheden na de Zesde Staatshervorming en de toegenomen stroomlijning inzake beleidsevaluatie, werd het model voor strategisch arbeidsmarktonderzoek in Vlaanderen ("Vlaams Programma Strategisch Arbeidsmarktonderzoek") midden 2016 hertekend om maximale complementariteit met het Steunpunt Werk te bereiken. Onder de adviserende bevoegdheid van de Stuurgroep VIONA werden de volgende aanpassingen uitgevoerd:

- VIONA-onderzoeken worden voortaan ingedeeld in twee categorieën: beleidsevaluerend onderzoek en beleidsuitdagend onderzoek. Deze indeling heeft een dubbele doelstelling: het versterken en stroomlijnen van de evidence basis van het Vlaamse arbeidsmarktbeleid en het behouden van de capaciteit van het huidige VIONA-programma om beleidsvernieuwing te stimuleren.
- Het aantal oproepmomenten (met meerdere opdrachten) wordt vanaf juni 2016 beperkt tot één per jaar, waarbij ook de mogelijkheid om diepgaande onderzoeken op langere termijn (meer dan een jaar) uit te voeren wordt geïntroduceerd.
- Elk voorstel voor een onderzoeksthema wordt voortaan onderworpen aan een screening door de Dienst Studie en Beleidscoördinatie van het departement WSE om de realiseerbaarheid en het wetenschappelijke gehalte van de maatregel te toetsen.
- Er worden wetenschappelijke criteria geïntegreerd in de beoordeling van de onderzoeksvoorstellen.

Op het programma Werkgelegenheid is in 2016 in het kader van het VIONA-arbeidsmarkt-onderzoeksprogramma 373.000 € beschikbaar voor studie- en O&O-opdrachten. Die opdrachten zijn complementair aan de opdrachten die het Steunpunt Werk opneemt.

De projectoproepen in het kader van het VIONA-arbeidsmarktonderzoeksprogramma worden beheerd door het departement Werk en Sociale Economie. De Vlaamse minister van Werk, Economie, Innovatie en Sport, de heer Philippe Muyters, keurt -rekening houdend met het advies van de Stuurgroep VIONA- de VIONA-oproepen en -projecten goed.

2. Modaliteiten en gunningsprocedure

2.1 De deelnemers

VIONA-oproepen staan open voor onderzoekers en onderzoeksgroepen uit de universiteiten en hogescholen én voor andere (onderzoeks)instellingen.

2.2 De projectvoorstellen

Een projectvoorstel dient deze elementen te bevatten:

- 1) titel van het project
- 2) vermelding van de promotor(en): naam, instelling, onderzoekseenheid, contactadres, telefoonnummer en e-mailadres
Indien de opdrachtnemer een beroep wenst te doen op één of meerdere experts extern aan de onderzoeksploeg, moet een indicatie worden gegeven van de aard van de experts (indien mogelijk met de namen), hun expertise (juridisch, fiscaal, economisch, ...) en dient geduid te worden hoe die expertise in het onderzoek kadert.
- 3) **een uitgebreide omschrijving van het projectvoorstel dat minstens volgende elementen bevat**
 - **Situering van het thema**
 - **Conceptueel, theoretisch of beleidsmatig analysekader**
 - **Toelichting over hoe de wetenschappelijke kwaliteitscriteria bewaakt zullen worden. Onder “wetenschappelijke kwaliteitscriteria” worden hier betrouwbaarheid, interne validiteit (indien van toepassing), externe validiteit (indien van toepassing) en constructvaliditeit verstaan.**
 - **Methodologie**
- 4) een gedetailleerd tijdschema
- 5) een financieel plan per kalenderjaar en een verduidelijking van de additionele financiering (facultatief)
Voor deze studieopdracht wordt als richtprijs een bedrag van maximaal 80.000 euro (inclusief overhead en/of BTW) vooropgesteld.
- 6) een beschrijving van de wijze waarop de resultaten zullen worden gevaloriseerd en bekend gemaakt; in de begroting moet expliciet een bedrag voor de valorisatie worden voorzien
- 7) een beknopt curriculum vitae van de onderzoeksverantwoordelijken (max. 3 blz. per persoon), met vermelding van de relevante lopende onderzoeksprojecten (met naam van de financierende organisatie en einddatum van het onderzoeksproject) en de vijf belangrijkste publicaties.
- 8) Een bondige omschrijving van het project.

Maximale lengte: de uitgebreide omschrijving van het projectvoorstel (zie 3), het tijdspad (zie 4) én de begroting (zie 5) mogen maximaal 12 pagina's in beslag nemen. De bondige omschrijving van het project mag maximaal 2 bladzijden omvatten.

2.3 Evaluatie en selectie van de projectvoorstellen

De ingediende voorstellen worden beoordeeld op hun algemene en wetenschappelijke relevantie. De evaluatie en selectie verlopen als volgt:

De beoordeling van de **algemene relevantie** gebeurt door de Stuurgroep VIONA, die uit de volgende stemgerechtigde leden bestaat: de Vlaamse regering (afgevaardigden van de Vlaamse Minister bevoegd voor Werk en de Vlaamse Minister bevoegd voor Sociale Economie), de sociale partners (ABVV, ACV, ACLVB, VOKA, UNIZO en BB) en het Vlaamse Departement Werk en Sociale Economie.

Elk stuurgroep lid (in principe 10 stemmen) kan (per onderzoeksvoorstel) een advies uitbrengen op een schaal van 1 tot 5 op basis van een aantal vooraf geformuleerde algemene deelcriteria, waaraan verschillende gewichten werden toegekend, zoals in onderstaande tabel weergegeven. De algemene quotering is een aggregatie van die gewichten (op een schaal van 1 (zeer slecht) tot 5 (uitstekend)), en er wordt gevraagd om een algemene toelichting van de beoordeling te voorzien.

Algemene criteria	100%
Aansluiting bij onderzoeksvragen	20%
Duidelijkheid van de praktische aanpak	20%
Realiseerbaarheid van de praktische aanpak	20%
Productie van nieuwe informatie	20%
Aanwezige kennis over beleidsthema	15%
Valorisatie	5%

De beoordeling van de **wetenschappelijke criteria** wordt opgenomen door de evaluatiefunctie binnen (de studiedienst van) het departement WSE (1 stem). Hij of zij beoordeelt het onderzoeksvoorstel op een schaal van 1 (zeer slecht) tot 5 (uitstekend) op basis van onder meer volgende deelcriteria.

Wetenschappelijke criteria
Betrouwbaarheid van de te gebruiken gegevens
Conclusie validiteit
Interne validiteit
Constructvaliditeit
Externe validiteit
....

Dit geeft dus in principe 10 beoordelingen op algemene criteria (door de stuurgroep leden) en 1 beoordeling op wetenschappelijke criteria (door de studiedienst van het departement WSE) die samen leiden tot een (gemiddelde) kwalificatie op een schaal van 1 tot 5.

Het best gekwalificeerde projectvoorstel met een gemiddelde score van minstens 3 op een schaal van 5 zal dan voor gunning aan de minister worden geadviseerd.

Indien de minister akkoord gaat met het advies, wordt het projectvoorstel gegund volgens de regels van de overheidsopdrachten.

2.4 Kandidaatstelling

De projectvoorstellen dienen het departement Werk en Sociale Economie **elektronisch via mail (Word)** (willem.deklerck@wse.vlaanderen.be + johan.troch@wse.vlaanderen.be) uiterlijk te bereiken op het tijdstip vermeld in de oproep.

Bijlage 2 bij VIONA-projectoproepen voor studieopdrachten

Financieel plan en rapportering

In deze bijlage worden de richtlijnen voor de budgetplanning van projectvoorstellen en de inhoudelijke en financiële rapportering door de promotoren toegelicht.

1. Kwalificatie van de opdracht

Binnen het VIONA-onderzoeksprogramma maken we een onderscheid tussen twee soorten dienstenopdrachten, nl. studieopdrachten en O&O-opdrachten. **Deze oproep betreft een studieopdracht.**

Bij studieopdrachten in antwoord op beleidsvraagstukken verwachten we dat de opdrachtnemer een voorstel van analyse en oplossing van een specifiek probleem formuleert met behulp van bestaande kennis binnen een korte termijn. Het voorstel en de analyse moet praktisch bruikbaar zijn voor het beleid.

Voor deze studieopdracht wordt een bedrag van maximaal 80.000 euro (inclusief overhead en/of BTW) vooropgesteld.

2. Financiële planning en rapportering

In het financieel plan en de financiële rapportering van VIONA-projecten maken we een onderscheid tussen drie soorten kosten.

- **Loonkosten wetenschappelijk personeel:** raming in het financieel plan op basis van geschatte onderzoekersmaanden en bij afrekening op basis van *bewijsstukken* van de personeelskost voor wetenschappelijk personeel dat daadwerkelijk werd ingezet op het project.
- **Persoonsgebonden werkingskosten:** werkingsmiddelen, administratieve ondersteuning en universitaire overhead. De persoonsgebonden werkingskosten worden *forfaitair* begroot en afgerekend op maximaal 33% van respectievelijk de begrote en de reële personeelskosten wetenschappelijk personeel en omvat de overhead van maximum 10% die de universiteiten gewoonlijk aanrekenen.
- **Projectspecifieke werkingskosten:** exceptionele en projectspecifieke werkingsmiddelen (bv. kosten voor een grootschalige survey (postenquête, webbevraging, ...), kosten buitenlandse studiereis,...). Het betreft uitzonderlijke kosten waarvoor een specifiek budget moet worden uitgewerkt. Die kosten zijn inherent aan de opdracht en zijn altijd te bewijzen. Ze worden in detail begroot in het voorstel en afgerekend op basis van bijhorende *bewijsstukken*.

Bij de afrekening wordt de mogelijkheid voorzien van een transfer van de persoonsgebonden werkingskosten naar de loonkosten wetenschappelijke personeel ten bedrage van maximum 10 % van de oorspronkelijk voorziene werkingsmiddelen en dit op voorwaarde dat het globaal aanvaarde projectbudget behouden blijft.

Bv.: voor een VIONA-project met een aanvaarde projectbegroting van 99.750 euro bestaande uit 75.000 euro aan personeelskosten en 24.750 euro (33% van 75.000 euro) aan werkingskosten, mag maximaal 2.475 euro worden getransfereerd van de werkingsmiddelen naar de personeelskosten. Op

die manier kunnen hogere personeelskosten dan begroot worden opgevangen, bijvoorbeeld na aanwerving van een meer gekwalificeerde en ervaren onderzoeker dan aanvankelijk verhoopt.

De opdrachtnemer zal aan de opdrachtgever **na afloop van het project (dit is de einddatum in het contract) een financiële eindrapportering** (schuldvordering met kopie van de gevraagde bewijsstukken) bezorgen.

Tussentijdse uitbetaling is enkel mogelijk voor projecten die meer dan 12 maanden doorlooptijd in beslag nemen en gebeurt op basis van een tussentijdse financiële en inhoudelijke rapportering. De **tussentijdse financiële rapportering** (schuldvordering met kopie van de gevraagde bewijsstukken) moet **na afloop van de eerste fase** aan de opdrachtgever worden bezorgd.

Indien het onderzoek door **meerdere instanties** wordt uitgevoerd, treedt **één instantie op als opdrachtnemer**. De opdrachtnemer moet alle facturen en interne verrekeningen bundelen en bij de opdrachtgever indienen.

Voor de loonkosten wetenschappelijk personeel moeten bij de betalingsaanvraag de namen worden vermeld en worden gestaafd d.m.v. loonfiches (indien intern personeel) of facturen én betalingsbewijzen (indien extern personeel).

Uitsluitend kosten gemaakt binnen de uitvoeringsperiode, die is bepaald in de overeenkomst, worden aanvaard.

3. Inhoudelijke rapportering

De opdrachtnemer zal aan de opdrachtgever **na afloop van het project (dit is de einddatum in het contract) een inhoudelijke eindrapportering** bezorgen, samen met een **Nederlandse én Engelstalige samenvatting**.

De inhoudelijke rapportering dient minimaal volgende elementen te bevatten:

- a) Inleiding en situering.
- b) Analyse kader. Ingeval het om een evaluatieonderzoek gaat, dienen de relevante evaluatiecriteria hierin toegelicht te worden.
- c) Uitgebreide beschrijving van de gebruikte methodologie.
- d) Uitgebreide beschrijving van de resultaten van het onderzoek.
- e) Conclusies.
- f) Beleidsaanbevelingen.

Het concept van eindrapport wordt besproken op en goedgekeurd door de werkgroep die belast is met de opvolging van het VIONA-project.

De Nederlandse samenvatting (met opzet, bevindingen, aanbevelingen en valorisatie) telt minimaal 2 en maximaal 5 bladzijden. De Engelstalige samenvatting telt een 2-tal bladzijden. Van het eindrapport en van de samenvatting wordt ook een elektronische versie geleverd met het oog op de mogelijke verspreiding via de VIONA-website. Van dit inhoudelijke eindrapport worden dertig gedrukte exemplaren aan het Departement WSE bezorgd. De opdrachtnemer verbindt er zich toe, tegelijkertijd met de indiening van het eindrapport, de voorgeschreven samenvattingen van het onderzoeksproject te bezorgen.

In het geval van tussentijdse uitbetaling moet een **tussentijdse inhoudelijke rapportering** samen met een financieel rapport **na afloop van de eerste fase van het project** aan de opdrachtgever worden bezorgd. In die tussentijdse inhoudelijke rapportering dienen ook eventuele bijstellingen in het project te worden weergegeven. Deze rapportering wordt verspreid aan al de leden van de werkgroep die belast is met de opvolging van het VIONA-project. De verspreiding gebeurt via het VIONA-secretariaat.

4. Contactpersonen

Financiële en inhoudelijke rapporten moeten worden ingediend op het volgende adres, op de wijze zoals hierboven beschreven:

Vlaams Ministerie van Werk en Sociale Economie
Departement Werk en Sociale Economie – Dienst Studie en Beleidscoördinatie
t.a.v. de heer Willem De Klerck (diensthoofd)
Koning Albert II-laan 35, bus 20 - 16de verdieping
1030 Brussel

Inhoudelijke vragen over de concrete opdracht:

Informatie over deze opdracht kan u krijgen bij de heer Willem De Klerck, Departement Werk en Sociale Economie (02/553 43 80, willem.deklerck@wse.vlaanderen.be).

Contactpersoon m.b.t. de procedure en inhoudelijke en financiële rapportering:

Departement Werk en Sociale Economie, Koning Albert II-laan 35, bus 20 - 16de verdieping, 1030 Brussel
Johan Troch, tel. 02/553 44 18, johan.troch@wse.vlaanderen.be